

(המשך מעמוד 5)

הקונפדרציה (מלבד הפעולה השמית בישראל) היה אותו מאמר היסודי של "ז'אן אפריק", שפורסם בתיאום עם בורגיבה. (בצורה קצת פחות בהירה, אך על אותו רקע, הושמע רעיון זה כפי האשם ג'האד, מי שהיה שר החוץ העיראקי בימי קאסם. אחרי שקיימתי עימו סידרת שיחות בניו יורק, הכריז ג'האד בראיון ששודר ברדיו ניו יורקי כי הוא דוגל בהקמת קונפדרציה מרחבית, שתוקם על ידי הערבים, אך שבה ימצאו את מקומם גם "עמים לא-ערביים").

נאצר: לא מלחמה ולא שלום

יתוח פשטני זה, די בו כדי להסביר את הניגוד היסודי בין גישות בורגיבה ועבדאלנאצר.

אין פירוש הדבר כי לעומת בורגיבה, הרוצה בשלום, שואף עבדאלנאצר בהכרח למלחמה. כאשר טען בורגיבה כי גם עבדאלנאצר אינו מאמין באפשרות של מלחמה, וכי הוא מוכן לשלום עם ישראל, הוא לא שיקר.

עבדאלנאצר אינו מעוניין במלחמה אמיתית. אבל הוא מעוניין, לפי שעה, בדיבורים על המלחמה.

הדבר הובהר לחלוטין על ידי דוברו העיקרי, חסנין חייכל, במאמרים רבים. בין השאר הבהיר זאת חייכל דוקא במאמר בו התקין, לפני שלושה שבועות, את המלך פייצל ובורגיבה. אמר חייכל:

● לא יתכן לעמוד מול האויב הציוני, אלא בכוחו המלוכד של העולם הערבי כולו.
● לכן, אין לדבר ואין לחלום על מלחמה בישראל — אלא אחרי שניצחה, "המהפכה הערבית הכוללת". משמע: רק אחרי שקמה המדינה הכל-ערבית האיחודית, שכירתה תהיה קאהיר.

● בורגיבה ופייצל, החותרים תחת "המהפכה הערבית הכוללת", מעכבים, איפוא, את החזרת הזכויות לערביי פלסטין.

אם נתעלם מן המליצות והפראזות, ואם נהיה קצת ציניים, נוכל לתרגם את טיעונו של חייכל כלהלן:

● פתרון בעיית פלסטין אינו יעד מיידי, אלא חזון לאחריית הימים.
● אין מה לעשות בעניין זה, עד שבמאל עבדאלנאצר יהפוך נשיא המדינה הערבית המאוחדת שתשתרע ממאראקש ועד מוסול, מחלב ועד עזן ובכול חבש. יתר על כן: אין מה לעשות בעניין זה עד שעבדאלנאצר יחולל במדינה אדירה זו את המהפכה הסוציאליסטית הדרושה. יקים עוצמה מכונית וכלכלית, ויביא את "המהפכה הערבית הכוללת" לכלל סיומה.
● זוהי משימה לרזר שלם, ולפחות ל-15 שנים. עד אז אין אפשרות להתקין את הציונים.

● אותה שעה אסור לעשות שלום עם הציונים, כי שלום זה יגזול מן "המהפכה הכוללת" את הדלק העיקרי שלה.

(נשארתי השאלה: האמנם מאמין עבדאלנאצר ברצינות כי בעוד 15 שנה תיתכן בכלל מלחמה ישראלית-ערבית, לאור המצב הטכנולוגי של המרחב בעידן האטום? בורגיבה סבור, כנראה, כי גם עבדאלנאצר אינו מאמין בכך, וכי כל דיבוריו על נושא זה אינם אלא צביעות משחעת. אך אין זה נוגע לנושא שלפנינו.)

הכח תלוי בטיב העיתוי

כך זה ברור לא רק לבורגיבה, אלא גם לכל מנהיג ערבי אחר במרחב. מי שדיבר עם מנהיגים ערביים — ואני עצמי עשיתי זאת לא פעם — שמע זאת פעמים רבות, בשיחות פרטיות.

החידוש של בורגיבה נעוץ בכך שלא אמר את אשר הוא אמר בשיחה פרטית, אלא שקם והחליט לפעול לשריפת הדגל האנטי-ישראלי.

מדוע דוקא עכשיו?
על כך ייתכנו כמה תשובות:

● בורגיבה מאמין כי האחריה במרחב בשלה להתחלת מסע-שלום.

● הקשמים הפנימיים של המישטר הנאצרי במצרים, אובדן הדינאמיות שלו וכשלונותיו הכלכליים, כובלים במידה רבה את ידי קאהיר, ואפשר עתה להתמודד עימה.

● נשיא מצרים אינו רוצה במלחמה עם ישראל על יובל-הירדן, ולכן היה מעוניין בהפגה מסוימת של המתחות. (דבר זה גרם לעמדה הניטרלית של קאהיר בראשית מסעו של בורגיבה, בעיקבות הידברות אישית בין שני הנשיאים — לפני שקאהיר חשה כי המסע הפך סכנה לעצם שאיפותיה.)

● פרשת גרמניה נתנה לעניין דחיפות אקטואלית.

אך ישנו גורם נוסף, שנועדה לו השפעה מכרעת על העיתוי. זהו המצב הבינלאומי. אל-חביב בורגיבה קשור בכל ישותו הפוליטית להשיגטון. קשרים פחות חזקים, אך חשובים מאד, קושרים אותו אל פאריס.

כך נוצרה הזדמנות היסטורית לבורגיבה. ניתן לו לפתוח במיבצע התואם את האינטרס של תוניסיה, ללכד סביבו חלק ניכר מן העולם הערבי — ובאותה שעה ליהנות מתמיכת שתי הכירות החשובות לו.

מעבר לכל אלה, קיימת אותה שאלה של היהודי התמים: "האם יש לו כחנות טובות?" יתכן מאד שכן. יתכן שהאיש רוצה. נוסף על כל השאר, לפעול למען השלום. למנוע מלחמה וקטל. יתכן שהוא פועל לא רק כמדינאי ריאליסטי, אלא גם כאידיאליסט.

זה אפשרי. אך אין זה בטוח. ובעיקר: אין זה חשוב.

תעודת-עניות מבישה ומשפילה

כאן יכול אדם נאיבי לשאול: אם כן, מדוע בכלל נוגעת פרשת בורגיבה לנו? אם זה עניין פנים-ערבי, ושקוליו הם פנים-ערביים — מה זה עסקנו?

שאלה כזאת יכולה לעלות רק בליבה של דמות בלתי-פוליטית מעיר-קרה. כמו, למשל, בלב הגברת גולדה מאיר. ואמנם — היא אמרה זאת בישיבת הממשלה, ודוכריה חוזרים על כך יום-יום בעתונות ובאסיפות.

מה זה נוגע לנו?
זה נוגע לנו, כי זה יכריע את עתידנו.

במשך 17 שנים של חוסר כל מדיניות ישראלית, של אי-התערבות גמורה בענייני המרחב, של חוסר-אונים ועקריות, הפכה ישראל לכדורגל במיגרש הערבי. היא אובייקט של תהליכים פנים-ערביים, לא סובייקט המשתתף בתהליכים אלה ומשתדל לכוון אותם לטובתו. אך אם אין ישראל משפיעה — אין פירוש הדבר שאינה מושפעת.

כל מילה שאומר בורגיבה על אפשרות של שלום (וכלל לא חשוב באיזה תנאים), היא עובדה המשפיעה על המצב ומשנה אותו.

אפילו כאשר תחנות ערביות מתנפלות באופן פרוץ על בורגיבה — אין הן יכולות שלא להוכיח את רעיונותיו. משמע: עשרות מיליונים ערביים שומעים כי מנהיג ערבי חשוב מאד (ועד כה דגול מאד) מאמין שצריכים להכיר בקיום ישראל, ושאפשר להגיע עימה להסדר של שלום.

זוהי התוצאה. היא חשובה מאד. ואילו הכחנה אינה חשובה כלל.

התוצאה היא: יצירת אווירה חדשה במרחב. תחילתו של תהליך, שאפשר יהיה להשפיע עליו ולהשתלב בו.

מדוע הם ממשלת ישראל מוכנה או מסוגלת לעשות זאת?
מה הם מניעים האמיתיים? על כך בהמשך סידרה זו.

כל שעה
יפה
לבטוח

בטוח
ב-סדר

יפה לכל שעה

הצגת בכורה עולמית החל מהשבוע
בעת ובעונה אחת בשלוש הערים

פ. א. ר.
חיפה

ח. ח.
ירושלים

ח. ח.
תל-אביב

סוס בל

דויד
אופטשו

דיאנה
בייקר

זאב ברלינסקי
מיכאל גור
יונה לוי

עודד קוטלר
י. בנאי
נחום שליט

פול סטאסינו
דידי רמתי
אורי לוי

פרשת "זוד ואבסלוס" כרקע לנוסח המודרני המתאר את האיבה בין היהודים והערבים בסרטו המרתק של

אלכסנדר רמתי

חורזי
האור

rebels against the light.

המוסיקה: מל קדר הפזמון "רכב אש": נעמי שמר בניצוח: שושנה דמארי.
ההפצה בישראל: סרטי "חן", בע"מ.